

Onvoorstelbaar. Hoe Van Leeuwenhoek's microscoop de wereld veranderde.

Januari 2023, Leiden - Met een bijzonder kleine microscoop legde hij een compleet nieuwe wereld bloot, een wereld die nog nooit iemand had gezien. Vanaf 18 april 2023 opent Rijksmuseum Boerhaave in Leiden opnieuw deze wereld, die Antoni van Leeuwenhoek 350 jaar geleden ontdekte. De verbluffende microwereld wordt zichtbaar in de tijdelijke tentoonstelling *Onvoorstelbaar*. De tentoonstelling is daarmee ook de kick off van het landelijke *Antoni van Leeuwenhoek Jaar*.

Antoni van Leeuwenhoek

Antoni van Leeuwenhoek was een Nederlandse lakenhandelaar, die vooral bekend werd door zijn zelfgemaakte microscoop, waarmee hij een compleet nieuwe wereld ontdekte. Antoni gebruikte vergrotende lenzen voor het controleren van stoffen. Hij maakte zelf een microscoopje dat zo goed bleek te zijn, dat deze als eerste de microwereld blootlegde.

Van Leeuwenhoek maakte honderden microscopen en toch zijn er, voor zover bekend, wereldwijd maar 11 exemplaren bewaard gebleven. Dat maakt het juist zo bijzonder dat Rijksmuseum Boerhaave er maar liefst vijf in de collectie heeft. De microscoop van Van Leeuwenhoek is zelfs zo bijzonder, dat deze in 2018 is verkozen tot *Pronkstuk van Nederland* en de Nachtwacht van Rembrandt achter zich liet.

De tentoonstelling

In de tentoonstelling *Onvoorstelbaar* brengen we de bezoeker zo dicht mogelijk bij Antoni van Leeuwenhoek. Als het ware kijk je over zijn zeventiende eeuwse schouder mee. *Wat zag hij? En waarom was dat zo bijzonder?* De bezoeker ervaart de verwondering en het plezier van de eerste kijkjes in de microwereld.

We tonen de mooie en unieke collectie waar Van Leeuwenhoek en zijn tijdgenoten mee werkten en waarmee de microwereld letterlijk zichtbaar wordt: de microscopen, tekeningen en brieven. Maar ook de ontwikkelingen binnen de microscopie en de technieken die gebruikt worden komen aan bod. *Want hoe bekijk je eigenlijk iets onder de microscoop? Hoe leg je dat wat je ziet vast? En hoe ver kunnen we inmiddels inzoomen?* Natuurlijk is er ook aandacht voor de actualiteit. Microbiologie is van onschatbare waarde in het helpen oplossen van grote vragen op het gebied van bijvoorbeeld gezondheid en geneeskunde. De grootste problemen kunnen we beter oplossen door kennis van het kleinste.

Topstukken

Naast originele microscopen van Van Leeuwenhoek worden in de tentoonstelling oorspronkelijke tekeningen en handgeschreven brieven van het microleven door Antoni van Leeuwenhoek zelf getoond. Voor de tentoonstelling worden de drie originele boeken, waarin alle brieven en tekeningen van Antoni van Leeuwenhoek zijn samengebonden, door de Royal Society uit Londen overgebracht.

Visualizing the Unknown

In de tentoonstelling is ook aandacht voor *Visualizing the Unknown*, een groot internationaal onderzoek naar beelden uit de beginjaren van de microscopie. Dit zes jaar durende onderzoek richt zich vooral op de vraag hoe zeventiende-eeuwse microscopisten hun baanbrekende ontdekkingen visueel vastlegden en deelden. Ook krijgt de prachtige microfotografie, die van Wim van Egmond voor dit project heeft gemaakt, een plek in de tentoonstelling.

Prestigieuze onderscheiding

De Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Microbiologie reikt ieder decennium de internationale prestigieuze onderscheiding uit voor baanbrekend microbiologische wetenschap. De laatste medaille werd in 2015 door Craig Venter in ontvangst genomen. Speciaal ter gelegenheid van het Antoni van Leeuwenhoek Jaar wordt de Medaille in 2023 weer uitgereikt. De medaille wordt in de tijdelijke tentoonstelling opgenomen.

Activiteiten en evenementen

Speciaal bij deze tentoonstelling wordt een stripverhaal over Antoni van Leeuwenhoek en een glossy magazine *ANTONI* uitgegeven. Bij de tentoonstelling worden twee podcast afleveringen gemaakt en er worden door het gehele jaar heen in en buiten het museum diverse activiteiten en evenementen rondom de tentoonstelling georganiseerd.

Museumdirecteur Amito Haarhuis: “Je zou kunnen zeggen dat Van Leeuwenhoek, samen met de andere vroege microscopisten, de basis heeft gelegd voor de huidige wetenschappelijke praktijk. Het waarnemen, vastleggen en daarover communiceren komen voort uit de ervaringen van deze eerste pioniers. En nieuwe ontdekkingen worden nog steeds gedaan. Het Antoni van Leeuwenhoek Jaar heeft als missie het belang van wetenschap en verbeelding in de samenleving te benadrukken. Onze tentoonstelling maakt dit alles op prachtige wijze heel visueel en haast letterlijk tastbaar”.

Onvoorstelbaar 18 april 2023 - 7 januari 2024 Rijksmuseum Boerhaave, Leiden
www.rijksmuseumboerhaave.nl

Antoni van Leeuwenhoek Jaar

In het Antoni van Leeuwenhoek Jaar werken kenniscentra, musea, onderwijs, bedrijfsleven, overheid en media samen. Microscopisten, historici, curatoren, kunstenaars, onderzoekers, artsen, en ontwikkelaars vanuit allerlei organisaties reiken het publiek de hand, vertellen graag het verhaal van Van Leeuwenhoek. Maar laten ook zien hoe relevant deze vandaag de dag nog is in de nieuwste wetenschap. Er worden tientallen activiteiten georganiseerd. Deelnemende organisaties zijn, naast Rijksmuseum Boerhaave: Huygens Instituut voor Geschiedenis en Cultuur, TU Delft, Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Microbiologie/ Stichting Microcanon & de Microbenclub, Nederlands Instituut voor Biologie, Gemeente Delft, Wim van Egmond, Leiden & Partners, Universiteit Leiden, Ondernemersvereniging Bio Science Park en Shoreline Productions.